

VII OGÓLNOPOLSKI ZJAZD PEDAGOGICZNY

Po życie sięgać nowe. Teoria a praktyka edukacyjna

Toruń, 20–21 września 2010 r.

Po życie sięgać nowe. Teoria a praktyka edukacyjna – pod takim hasłem zaczerpniętym z poezji Adama Asnyka w dniach 20–21 września 2010 r. odbył się w Toruniu VII Zjazd Pedagogiczny Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, który zgromadził niemal pięćsetosobowe gremium przedstawicieli wielu ośrodków naukowych z całej Polski.

Organizowanie ogólnopolskich zjazdów pedagogicznych jest efektem dynamicznej i twórczej inicjatywy pracowników naukowych wyższych uczelni pedagogicznych w naszym kraju, którzy po upadku komunizmu w 1989 r. podjęli trud krytycznej oceny minionego okresu i zaangażowali się w proces odnowy. Spotkaliśmy się więc na płaszczyźnie doświadczenia trzydziestoletnich starań o sprostanie wyzwaniom, jakie stawia pedagogice człowiek żyjący w świecie wielu przenikających się wzajemnie środowisk.

VII Zjazd został zorganizowany przez Wydział Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, z inspiracji Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego. Przewodniczącym Komitetu Programowego był prof. dr hab. Aleksander Nalaskowski, przewodniczący Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN i dziekan Wydziału Nauk Pedagogicznych UMK, a przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego dr hab. Maria Marta Urlińska, prof. UMK. Obrady odbywały się w toruńskim hotelu Filmar.

Zjazd ten wpisuje się w trzyletni cykl spotkań zapoczątkowanych w 1993 r. w Rembertowie przez Komitet Nauk Pedagogicznych PAN oraz Polskie Towarzystwo Pedagogiczne, a kontynuowane w różnych ośrodkach akademickich naszego kraju. Gromadzą one obok najwybitniejszych polskich pedagogów – teoretyków i badaczy – także młodszych pracowników nauki, pragnących zaprezentować swoje dokonania na polu pedagogiki.

Celem tegorocznego zjazdu była próba wypracowania nowego spojrzenia na wzajemne związki pedagogiki jako teorii naukowej i wypływającej z niej praktyki edukacyjnej w świetle dokonujących się wokół i wśród nas wielkich przełomów oraz pragnienie znalezienia rozwiązań zarówno nowych proble-

mów natury teoretycznej, jak i trudnych kwestii praktycznych w przyszłości. Służyła temu szczególna formuła programowo-organizacyjna prowadzenia obrad, która umożliwiła omówienie tematów z szerokiego wachlarza problematyki pedagogicznej. Spotkania w sesjach tematycznych przyczyniły się bowiem do zintensyfikowania debaty, a także do wymiany myśli, poglądów i doświadczeń.

Profesor dr hab. A. Nalaskowski, dziekan Wydziału Nauk Pedagogicznych, otworzył obrady Zjazdu oraz powitał uczestników i gości. Po wystąpieniach gości honorowych, w tym prof. dra hab. Andrzeja Radziwińskiego, rektora UMK, odbyła się sesja plenarna. Składała się ona z dwóch części. Pierwsza zawierała wystąpienia wprowadzające: prof. dra hab. Zbigniewa Kwiecińskiego – przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, prof. dra hab. Stefana Kwiatkowskiego – przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN oraz prof. dra hab. A. Nalaskowskiego, dziekana Wydziału Nauk Pedagogicznych.

Otwierając debatę naukową prof. A. Nalaskowski stwierdził, że obecnie w pedagogice stawiamy wiele nowych pytań, które niestety pozostają bez odpowiedzi. Jego zdaniem pewne pytania mogą nawet ujemnie wpływać na jakość nauki, zwłaszcza jeżeli udzielane na nie odpowiedzi nie mają charakteru rozstrzygającego. Pomimo tego zastrzeżenia sam prelegent też postawił uczestnikom VII Zjazdu ważne pytania: Czy jeszcze prowadzimy w pedagogice jakiś spór naukowy? Czy jesteśmy gotowi o coś się ze sobą spierać? Czy nie jest tak, że każde zaangażowane opowiedzenie się naukowca za jakimś poglądem czy wyrażanie własnego stanowiska prowadzi do przypięcia mu łatki ideologa?

W drugiej części sesji plenarnej wysłuchaliśmy referatów, które wygłosili: dr hab. Astrid Męczkowska-Christiansen, prof. EUHE (*Pedagogia bezdroża w świecie bez alternatyw*), prof. dr hab. Bogusław Śliwerski z DSW (*W poszukiwaniu nowych idei i teorii*) oraz prof. dr hab. Lech Witkowski z IBE (*W obronie życiodajności edukacji*).

Następnie obrady toczyły się równolegle w dziesięciu sesjach problemowych. Oto tematyka wiodąca poszczególnych sesji:

- I. Rynek edukacyjny: przedsiębiorczość czy wykluczanie?;
- II. Demokracja: zaangażowanie i bierność?;
- III. Różnica czy zamęt – imitacja czy swojskość?;
- IV. Postmodernizm i tradycja?;
- V. „Rewolucja podmiotów” – egoizm czy autonomia?;
- VI. Poszukiwanie nowego paradygmatu: polifonia czy kakofonia?;
- VII. Pozór w edukacji – diagnoza, próby rozwiązań?;
- VIII. Podręczniki, poradniki – mapa czy ślepa uliczka?;
- IX. Nauczyciel – jego (nie)przygotowanie?;
- X. Ku pozytywnym doświadczeniom, czyli czasami się udaje.

Materiały dokumentujące podejmowaną problematykę, zebrane uprzednio przez koordynatorów wszystkich sesji, zamieszczono w dziesięciu zakładkach na stronie internetowej zjazdu, aby umożliwić uczestnikom podjęcie decyzji, w pracach której sesji chcą brać udział. Także teksty referatów, przygotowanych do wygłoszenia w poszczególnych sesjach, udostępniono w internecie, co podarowało dodatkowy czas na przygotowanie się do wymiany poglądów i dyskusji podczas spotkania. Obrady zaś same stworzyły przestrzeń refleksji oraz dyskusji nad przyjętą opcją teoretyczną oraz nad jej przełożeniem na praktykę wychowania.

Program pierwszego dnia koncentrował się na postawieniu diagnoz oraz na krytycznym rozpoznaniu obszarów problemowych i kwestii do rozwiązania. Podczas drugiego dnia spotkań próbowano wskazać na najważniejsze wzory dobrych rozwiązań. Zjazd zakończyła dyskusja panelowa nad rzeczywistą i możliwą funkcją pedagogiki w planowych zmianach oświatowych.

W drugim dniu uczestnicy wysłuchali koncertu w wykonaniu orkiestry *Vita Activa*, działającej przy Polskim Stowarzyszeniu na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Gdańsku. Działalność orkiestry jest dla jej członków formą ciągłej edukacji. Sprzyja odkrywaniu nowych obszarów aktywności, w których kształtują się nowe umiejętności lub usprawniają już nabyte. Przygotowaniom koncertów towarzyszą liczne zadania pozamuzyczne, które w miarę możliwości realizują członkowie orkiestry. Istotę tej działalności wyraża motto programu: „Przez sztukę do samodzielności”. Z wielkim uznaniem i podziwem wysłuchaliśmy koncertu. Działania orkiestry są przykładem umiejętnego łączenia teorii z praktyką pedagogiczną, ukazują wzór takiego zaangażowania sztuki i komunikacji interpersonalnej w integralny rozwój człowieka, które prowadzi do integracji środowiska osób wychowujących dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Dzieło to kształtuje opinię społeczną, upowszechnia postawy otwarcia na problemy rodzin, których członkami są osoby z niepełnosprawnością intelektualną, i prowadzi do zrozumienia ich potrzeb.

VII Ogólnopolski Zjazd Pedagogiczny w Toruniu zakończyła dyskusja panelowa nad rzeczywistą i możliwą funkcją pedagogiki w planowanych zmianach oświatowych. Wymiana poglądów i doświadczeń naukowych stanowi inspirację do twórczego podejmowania aktualnych i przyszłych wyzwań. Zjazd dobitnie pokazał, że pedagogika ewoluuje pod wpływem przemian społeczno-kulturowych. Wiele wątków podjętych podczas debat w sesjach problemowych oraz zaangażowanie uczestników zjazdu w dyskusję świadczą o istniejącej w środowisku teoretyków wychowania potrzebie wymiany myśli i opinii.

Zjazd otwiera perspektywę dla dalszych naukowych kontaktów i nowych relacji pomiędzy osobami reprezentującymi różne środowiska naukowe w Polsce. Wygenerował nowe pytania dotyczące teorii i praktyki pedagogicznej w „tu i teraz” naszej sytuacji społeczno-politycznej. Dla polskiej pedagogiki, która staje przed ciągle nowymi wyzwaniami, ważnym zadaniem staje się troska o to, by podstawę jej stanowiła prawda o człowieku, która mówi, że istotą jego jest fakt

bycia osobą. Wydaje się, że to może służyć jako zasadnicze instrumentarium, kompas czy sejsmograf albo światelko w tunelu pytań, które nie pozwoli nam zagubić się w wirze retorycznych pytań. Gdy w centrum naszej uwagi stawiamy godność osobową: nauczyciela, ucznia, rodziców oraz każdego innego człowieka, wtedy możemy mieć nadzieję, że pedagogika przez nas uprawiana, jak pisze w refleksjach pozjazdowych prof. dr hab. Śliwerski: „Nie jest tylko świadczeniem usług dla ludności w zakresie kształcenia i wychowania, ale musi być zarazem nieustanną reinterpretacją świata edukacyjnego, będącą odbiciem i kontynuacją tradycji, meta- przekazem ponadczasowych znaczeń”¹.

Ramy niniejszego sprawozdania nie pozwalają na szersze omówienie zagadnień podejmowanych podczas spotkania. Zachęcam więc do lektury materiałów z VII Ogólnopolskiego Zjazdu Pedagogicznego w Toruniu, które zostaną opublikowane w osobnym tomie.

Kazimiera J. Wawrzynów OSU

¹ Por. [http://sliwerski-pedagog.blogspot.com/2010_09_01_archive.html].